

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl dokumento „Mėlynoji bioekonomika“**(tiriamoji nuomonė)**

(2020/C 47/08)

Pranešėjas **Simo TIAINEN**Bendrapranešėjis **Henri MALOSSE**

Prašymas pateikti nuomonę	ES Tarybai pirmininkaujanti Suomija, 2019 2 7
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Biuro sprendimas	2019 2 19
Atsakingas skyrius	Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius
Priimta skyriuje	2019 10 1
Priimta plenarinėje sesijoje	2019 10 30
Plenarinė sesija Nr.	547
Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė)	151/1/1

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Mėlynoji bioekonomika – tai ekonominė veikla, vertės kūrimas, pagrįstas tvariu ir pažangiu vandens išteklių naudojimu, ir susijusios žinios. Europoje sukaupta daugybė žinių, praktinės patirties ir yra tradicijų, susijusių su vandeniu, vandens ištekliais ir mėlynąja bioekonomika. Tačiau, nepaisant mėlynosios bioekonomikos potencialo ir galimybių, su ja susijusi verslo veikla Europoje vis dar vykdoma gana vangiai. Yra keletas kliūčių, kurias reikėtų pašalinti.

1.2. Reikia nustatyti visą mėlynosios bioekonomikos potencialą ES ir apibrėžti mokslinių tyrimų prioritetus siekiant sustiprinti tvarų šios ekonomikos augimą. Visų pirma reikia geriau suprasti, kaip panaudoti vandens žaliavą pridėtinės vertės kūrimo procesuose. Norint sustiprinti tvarų augimą, reikia tikslinio mokslinių tyrimų finansavimo, kad būtų skatinamos inovacijos, tarpdalykinis vystymasis, verslumas ir naujų aukštos kokybės darbo vietų kūrimas. Tvariam augimui taip pat reikia veiklos aplinkos, kuriai būdingos vienodos konkurencinės sąlygos, plataus bendradarbiavimo ir naujų partnerysčių tarp pramonės, mokslinių tyrimų organizacijų, valdžios institucijų ir trečiojo sektoriaus kūrimo.

1.3. Daugelyje ES regionų vandenų ir vandens ekosistemų būklė yra netinkama. Tačiau gera vandens kokybė ir sveika vandens aplinka yra mėlynosios bioekonomikos pagrindas. Reikia išsaugoti ir atkurti gerą vandenynų, jūrų, ežerų ir upių būklę ir biologinę įvairovę. Šiuo tikslu reikalingos didelės visų suinteresuotųjų subjektų, įskaitant ES, nacionalines ir regionų valdžios institucijas, universitetus ir mokslinių tyrimų centrus, visus dalyvaujančius specialistus (pvz., žuvininkystės ir turizmo sektorių atstovus) ir pilietinės visuomenės organizacijas, pastangos. Šios pastangos turėtų apimti tinkamus mokslinius tyrimus, mokymą ir praktinės patirties perdavimą.

1.4. Reikia daugiau investuoti į vandens aplinką ir sanitarijos įrenginių valdymą siekiant užtikrinti prieigą prie švaraus vandens, tausų jo naudojimą ir tinkamas sanitarines sąlygas. Reikalingi konkurencingi sprendimai siekiant pašalinti atliekas iš vandenų ir kurti vandens taupymo ir perdirbimo technologijas. Norint sumažinti į vandens telkinius patenkančių maistinių medžiagų kiekį ir atkurti pažeidžiamas buveines ir pakitusius vandens telkinius, reikalingi nauji ekonomiškai efektyvūs sprendimai.

1.5. EESRK ragina ES ir kitus mėlynosios bioekonomikos subjektus imtis skubių priemonių kovojant su klimato kaita ir jos poveikiu. Visų pirma radikaliai kintant sąlygoms itin svarbus skubus žvejybos plotų ir akvakultūros pritaikymas prie klimato kaitos; tai daro didelį poveikį šiems svarbiems pragyvenimo šaltiniams. Siekiant didinti tvarią maisto iš vandens gyvūnų ir augalų gamybą ES, labai svarbūs žvejybos plotai, akvakultūra ir dumblių kultūra. Norint vystyti klimato kaitai atsparias maisto iš vandens gyvūnų ir augalų sistemas, reikia vykdyti tolesnius mokslinius tyrimus ir diegti inovacijas dar prieš sėkmingą įgyvendinimą. Dumblių biomasė yra galimai svarbus vandens išteklius, kuris gali tapti žaliava įvairiems panaudojimo būdams.

1.6. Kad būtų kuriami nauji pridėtinės vertės produktai iš šalutinių žuvų produktų ir atliekų, reikalingos bendros universitetų, mokslinių tyrimų centrų, NVO ir žuvininkystės sektoriaus pastangos. Siekiant skatinti technologines naujoves ir paslaugas, reikia naujų finansavimo priemonių. Reikia bendradarbiauti sektoriuose ir tobulinti sprendimų priėmimo procesus. Jūrų, ežerų ir upių biologinės įvairovės atkūrimas atvers naujų galimybių verslui, visų pirma šeimos ir smulkiam verslui vietos rinkose. Be to, naujų verslo modelių skatinimas vandens turizmo srityje ir vandens išteklių naudojimas rekreaciniais tikslais suteikia naujų tvarių verslo galimybių atokioms regionams.

1.7. Mėlynosios bioekonomikos darbotvarkėje nurodyti plėtros priemonių prioritetai, be kita ko, yra: i) švarus vanduo ir higiena, ii) sveika, įvairi ir saugi vandens aplinka, iii) tvari maisto produktų iš jūros gyvūnų ir augalų gamyba, iv) aukštos kokybės ne maisto produktai, v) prisitaikymas prie klimato kaitos, vi) mėlynoji sveikata ir gerovė ir vii) geresnis kovos su neteisėta veikla, susijusia su vandens ištekliais, koordinavimas. Investuodama į vystymąsi Europa gali sustiprinti savo, kaip pirmaujančios žiedinės ekonomikos dalyvės poziciją.

1.8. Europos Sąjunga raginama skatinti informuotumo didinimą, švietimą ir mokymą, kurie apimtų mokslinius tyrimus ir naudojimąsi pakrančių ir netoli vidaus vandenų esančių bendruomenių praktine patirtimi bei jos perdavimu, ir sudaryti sąlygas tausojančiam aplinkos valdymui ir Europos mokymo tinklų kūrimui šiose srityje. Žemės ūkio srityje ES turėtų spręsti vandens trūkumo problemą.

1.9. EESRK siūlo, kad mėlynoji ekonomika taptų viena iš pavyzdinių ES politikos sričių ir bendradarbiaujant su kaimyninėmis šalimis, taip pat įgyvendinant JT darnaus vystymosi tikslus ir COP 21 Paryžiaus susitarimo tikslus. Šiuo požiūriu EESRK siūlo ES Tarybai ir Europos Parlamentui paprašyti Komisijos imtis keleto bandomųjų priemonių skirtingose ES jūrų ir akvakultūros teritorijose atidžiai pasirenkant tas, kuriose atsispindi didžiulė ES esamų aplinkybių įvairovė, atsižvelgiant į mastą, kuriuo joms gresia sunykimas, ir mėlynosios bioekonomikos kūrimo potencialą. Reikėtų įsteigti valdymo komitetą, sudarytą iš valstybių narių, regionų ir suinteresuotųjų subjektų atstovų, dalyvaujant EESRK, siekiant organizuoti keitimąsi patirtimi ir užtikrinti, kad sėkmingi projektai būtų įgyvendinami platesniu mastu.

2. Įžanga

2.1. Mėlynoji bioekonomika – tai ekonominė veikla, vertės kūrimas, pagrįstas tvariu ir pažangiu vandens išteklių naudojimu, ir susijusios žinios. Mėlynajai bioekonomikai priklauso įmonės ir veikla, kurią vykdančioms gaminant žaliavas arba išgaunami, rafinuojami, perdirbami arba keičiami biologiniai junginiai.

2.2. Skirtingose valstybėse narėse mėlynosios bioekonomikos svarba, ypatumai ir galimybės labai skiriasi priklausomai nuo geografinių sąlygų ir šią problemą reikia spręsti. Dauguma valstybių narių turi tiesioginę prieigą prie vandenynų arba jūrų. Pakrančių vandenys labai svarbūs daugeliui valstybių narių. Be to, daugelyje šalių ežerams ir upėms tenka labai svarbus vaidmuo.

2.3. 2019 m. gegužės mėn. EESRK priėmė nuomonę⁽¹⁾ dėl Europos Komisijos komunikato, kuriuo atnaujinama 2012 m. bioekonomikos strategija. Nuomonėje išdėstytos išvados ir rekomendacijos yra aktualios mėlynosios bioekonomikos požiūriu. Šioje nuomonėje išsamiau išdėstomos mėlynosios bioekonomikos galimybės ir potencialas. Mėlynoji bioekonomika yra glaudžiai susijusi su žiedinės ekonomikos koncepcija.

⁽¹⁾ EESRK nuomonė dėl komunikato, kuriuo atnaujinama 2012 m. bioekonomikos strategija (OL C 240, 2019 7 16, p. 37).

2.4. Švarus vanduo ir atsinaujinantieji vandens ištekliai suteikia didelių tvaraus verslo galimybių ir gali padėti rasti svarbių sprendimų siekiant daugelio pasaulinių darnaus vystymosi tikslų (2 DVT, 3 DVT, 6 DVT, 7 DVT, 8 DVT ir 14 DVT). Šia tiriamąja nuomone EESRK siekia atsakyti į ES Tarybai pirmininkaujančios Suomijos klausimą, kaip ES gali paskatinti mėlynąją bioekonomiką ir kokioms priemonėms reikia teikti pirmenybę.

3. Bendrosios pastabos

3.1. Mėlynoji bioekonomika gali duoti daug naudos tik tuo atveju, jei vandens aplinka būtų sveika ir produktyvi. Kaip rodo 2019 m. gegužės mėn. Tarpvyriausybinių mokslinės politinės biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų platformos (IPBES) ataskaita, grėsmės biologinei įvairovei ir klimato kaita kelia didelį pavojų vandens organizmų gamybos pajėgumams. Išteklų pereikvojimas, tarša, pakrančių vystymas, turistų antplūdžiai ir transportas yra didelis iššūkis visų pirma tose Europos Sąjungos vietose (ypač Viduržemio jūros regione), kurioms šie veiksniai daro didžiausią poveikį. Reikalingi sprendimai, pritaikyti prie skirtingų aplinkos sąlygų ir regionų.

3.2. Ateityje didės biomasės paklausa, todėl ES turi spręsti šią problemą. Biomase grindžiamas perėjimas prie šiltnamio efektą sukeliančių dujų atžvilgiu neutralios ekonomikos bus ribojamas priklausomai nuo laisvų žemės plotų. Todėl bus svarbu gerinti vandens išteklių produktyvumą pasinaudojant visomis turimomis bioekonomikos galimybėmis. Tai pasakytina apie, pavyzdžiui, dumblių ir kitų naujų baltymų šaltinių, kurie gali sumažinti spaudimą žemės ūkio paskirties žemei, gamybą ir naudojimą.

3.3. Mėlynoji ekonomika turi augantį potencialą gerinti apsirūpinimo maistu saugumą ir teikti sveiką ir mažo anglies dioksido kiekio maistą, naujus maisto produktus ir maisto priedus, pašarus, funkcionalųjį maistą, vaistus, kosmetiką, naujas medžiagas, švarų vandenį, nenaudojant iškastinio kuro pagamintą energiją, perdirbti maistines medžiagas ir duoti dar daugiau naudos. Mėlynosios ekonomikos augimas priklauso nuo to, ar bus užtikrinta gera vandenų ir vandens ekosistemų būklė, žvejybos plotų ir vandens gamybos sistemų atsparumas, veiksmingas sisteminis bendradarbiavimas tarp sektorių, technologinės inovacijos, naujos finansavimo priemonės, geresnės paslaugos ir tvarūs verslo modeliai.

3.4. Būtina pabrėžti kultūrinių veiksnių svarbą įgyvendinant mėlynąją bioekonomiką. Pakrančių teritorijose ir prie vidaus vandenų gyvenančių žmonių praktinė patirtis yra ypatingas Europos turtas ir ją reikia įvardyti, išsaugoti ir perduoti kitoms kartoms. Taigi, bet kokie veiksmai, kurių imamasi mėlynojoje ekonomikoje, turėtų būti susiję su kultūriniu ir žmogiškuoju aspektu ir turėtų užtikrinti, kad dalyvautų visi reikiami suinteresuotieji subjektai, visų pirma vietos atstovai, specialistai ir pilietinė visuomenė.

4. Mėlynoji bioekonomika ir darnaus vystymosi tikslai

4.1. JT darnaus vystymosi tikslai (DVT) yra glaudžiai susiję su vandeniu ir vandens aplinka. Šiais tikslais sprendžiamos mums išylančios pasaulinės problemos, su kuriomis susiduriame, ir jais apibrėžiama, kaip užtikrinti tvarią ateitį atsižvelgiant į pagrindinius klausimus, pavyzdžiui, apsirūpinimo maistu saugumą, klimato kaitą ir aplinkos būklės prastėjimo prevenciją. Šie tikslai yra glaudžiai tarpusavyje susiję, o šiame dokumente jie nagrinėjami iš tvarių verslo galimybių, pagrįstų vandens ir vandens telkinių išteklių, perspektyvos. Vanduo, energija ir maistas yra glaudžiai tarpusavyje susiję.

Švarus vanduo ir sanitarinės sąlygos

4.2. 6 tikslu (švarus vanduo ir sanitarija) siekiama visiems užtikrinti galimybes tvariai naudotis švariu vandeniu ir tinkamomis sanitarinėmis sąlygomis. Visame pasaulyje daugiau nei 1 mlrd. žmonių vis dar neturi tinkamos kokybės gėlo vandens ir daugiau kaip 2 mlrd. žmonių gyvena su ribotos prieigos prie gėlo vandens išteklių grėsme. Numatoma, kad iki 2030 m. visuotinė gėlo vandens paklausa labai išaugs. EESRK geriamojo vandens klausimą nagrinėjo 2018 m. nuomonėje ^(?).

4.3. Nors pastaruoju metu padaryta pažanga ES ir kituose regionuose, reikia daugiau investuoti į gėlo vandens išteklių ir sanitarijos įrenginių valdymą. Pagrindinis tikslas – rasti konkurencingų sprendimų, kaip iš vandens šalinti atliekas ir kurti vandens taupymo ir perdirbimo technologijas siekiant sumažinti vandens švaistymą. Vandens taupymo ir perdirbimo sprendimai ir technologijos ir pažangus vandens išteklių ir tiekimo valdymas turi didelį potencialą. Yra naujų vandens sanitarijos koncepcijų ir naujų technologijų, skirtų iš nuotekų pašalinti vaistinių ir hormoninių preparatų liekanas ir mikroplastiką. Taip pat yra perspektyvių naujovių, kaip jūros vandenį paversti geriamuoju vandeniu naudojant atsinaujinančiųjų išteklių energiją.

^(?) EESRK nuomonė dėl žmonėms vartoti skirto vandens kokybės (nauja redakcija) (Geriamojo vandens direktyva) (OL C 367, 2018 10 10, p.107).

4.4. Gera vandens kokybė yra mėlynosios bioekonomikos pagrindas. Geras vandens išteklių valdymas yra esminė didžiausių pasaulinių problemų, pavyzdžiui, vandens išteklių poreikio prisitaikyti prie klimato kaitos, sprendimo dalis. Vandens gyvavimo ciklo valdymui reikia aiškių tikslų, naujausios informacijos, planavimo ir valdymo. Tai pasakytina apie vandens paslaugų skaitmeninius sprendimus, stebėseną ir įvairiapusių naujus nuotekų tvarkymo technologinius sprendimus (membranos technologiją) ir integruojantį, o ne izoliuojantį, mąstymą.

4.5. ES, kaip su vandeniu susijusių technologijų kūrėja ir paslaugų teikėja, gali tapti svarbia pasaulinio masto veikėja vandens sektoriuje. Skaitmeninimas suteikia naują galimybę vandens verslui ir gali iš esmės padidinti vandens išteklių valdymo veiksmingumą ir patobulinti gamybos bei paslaugų koncepcijas. Skaitmeniniais sprendimais galima pasinaudoti kuriant paslaugas, kurios atitiktų vartotojų poreikius šiuo metu ir ateityje. ES gali visam pasauliui pasiūlyti konkurencingų ir tvarių sprendimų šioje srityje.

Sveika, įvairi ir saugi vandens aplinka

4.6. Vandenynai, jūros ir vidaus vandenys yra didžiausias pasaulio tvarus baltymų šaltinis; visame pasaulyje daugiau nei 3 mlrd. žmonių gyvena iš jūrų ir pakrančių biologinės įvairovės. Dėl žmogaus veiklos mūsų vandenynų, jūrų ir vidaus vandenų būklė sparčiai prastėja. Visų pirma nerimą kelia dėl taršos ir eutrofikacijos prastėjanti pakrančių ir vidaus vandenų būklė ir buveinių nykimas. Visi šie pokyčiai daro pražūtingą poveikį vandens ekosistemų veikimui ir biologinei įvairovei, taigi ir maisto gamybos potencialui. Atsargus šio esminio pasaulinio išteklio valdymas yra svarbus tvarios ateities veiksnys.

4.7. 14 tikslu (gyvybė vandenyse) siekiama išsaugoti vandenynus, jūras ir vandens išteklius ir skatinamas tausūs jų naudojimas. Norint pagerinti padėtį, reikia keletą priemonių, įskaitant esminį įvairios vandens taršos sumažinimą ir veiksmingesnį visos žmogaus veiklos valdymą. Reikia ieškoti naujų sprendimų, kaip sumažinti į vandens telkinius patenkančių maistinių medžiagų kieki. Reikia plėtoti ir bandyti ekonomiškai veiksmingas priemones ir būdus, kaip pagerinti dirvožemių gebėjimą sugerti ir išlaikyti maistines medžiagas. Be to, aktyviau naudojant nepakankamai naudojamas žuvų rūšis ir gaminant bei renkant dumblius (nes su sugavimais pašalinamos maistinės medžiagos) galima sumažinti eutrofikaciją. Reikalingi nauji sprendimai, kaip sumažinti eutrofikaciją ir atkurti upes, ežerus ir jūros dugną.

4.8. Sveika vandenų aplinka gali sudaryti sąlygas sukurti nemažai naujų aukštos kokybės darbo vietų. Sveiki žuvų ištekliai ir švarūs vandenys yra tvarios žuvininkystės ir vandens naudojimo rekreaciniais tikslais pagrindas; jie atveria naujų galimybių mėlynajai bioekonomikai. Visame pasaulyje dedamos pastangos atkurti upes ir gėlo vandens išteklius siekiant atkurti sunykusias buveines, ekosistemų procesus, migruojančių žuvų išteklius, biologines bendrijas ir jų teikiamas paslaugas. Migruojančių rūšių išteklių atkūrimas suteiks naujų pragyvenimo šaltinių mažai apgyvendintose vietovėse, bus sukurta darbo vietų žmonėms pagal šeimos verslo modelį ir suteikta prieiga prie vietos rinkos.

Tvari maisto produktų iš vandens augalų ir gyvūnų gamyba

4.9. Numatoma, kad gerokai išaugs pasaulinė maisto paklausa. 2 tikslu (bado panaikinimas) siekiama iki 2030 m. panaikinti badą, užtikrinti apsirūpinimo maistu saugumą, pagerinti mitybą ir skatinti tvarią pirminę gamybą.

4.10. Žvejybos plotai ir akvakultūra teikia maistingą maistą ir duoda labai reikalingų pajamų kartu remiant kaimo plėtrą ir galimai taip pat apsaugant aplinką. Šiuo metu, žuvis sudaro 17 % pasaulinės gyvulinės kilmės baltymų pasiūlos ir 6,5 % visų žmonių suvartojamų baltymų. Šimtams milijonų žmonių žuvis yra pagrindinis baltymų ir būtinų maistinių medžiagų šaltinis. Daugelis žuvų išteklių vis dar pereikvojami ir juos reikia geriau valdyti. Didelės subsidijos vis dar palaiko didelius perteklinius žvejybos laivyno pajėgumus daugelyje pasaulio vietų. Vandenynus, jūras ir vidaus vandenį reikėtų naudoti daug tvariau nei dabar. Investicijos į akvakultūrą, žvejybos plotus, žuvų perdirbimą ir naujų produktų kūrimą iš atliekų ir šalutinių srautų yra itin svarbios didinant tvarią maisto gamybą ir padeda užtikrinti apsirūpinimo maistu saugumą. Visų pirma, ES turi didžiulį neigiamą prekybos balansą žuvų ir žuvininkystės produktų srityje; apie 60 % ES suvartojamų jūrų gėrybių yra importuojamos; šis importas ne visada atitinka ES tvarios gamybos ir maisto saugos kriterijus.

4.11. Akvakultūra turi didžiulį tolesnio augimo potencialą. Europos akvakultūros sektoriuje būtų galima tvariai pagaminti daug daugiau biomasės, jei akvakultūrai būtų naudojama daugiau rūšių, įskaitant žemesnio mitybos lygmens jūrines rūšis (pvz., dumblius ir moliuskus). Tačiau akvakultūros vystymui yra daug kliūčių. Pirma, augančiai akvakultūros gamybai reikia papildomų pašarų šaltinių. Sugaunamos nevertingos žuvis ateityje vis dažniau bus naudojamos tik tiesioginiam žmonių vartojimui ir mažiau kaip žaliava pašarams. Akvakultūros augimui reikalinga papildoma pašarinė biomasė; ji galėtų būti gaminama iš šiuo metu iš esmės nepakankamai naudojamų rūšių, pavyzdžiui, krilvėžių ir kitų mezopelaginių organizmų, jūržolių ir iš atliekų perdirbimo (šalutinių srautų). Antra, ribota erdvė akvakultūros infrastruktūrai yra vis didėjanti problema, kurią reikia spręsti. Tvariam akvakultūros vystymui itin svarbus geras jūrų ir gėlo vandens valdymas atsižvelgiant į ekologinius, ekonominius, socialinius ir kultūrinius aspektus. Trečia, reikalingi geresni maistinių medžiagų nutekėjimo ir ligų kontrolės problemų sprendimai.

4.12. Griežtas aplinkosaugos reguliavimas skirtingose šalyse daro didelį poveikį akvakultūros sąnaudoms ir konkurencingumui. Intensyviai kuriamos įvairios naujos technologijos, tačiau lieka daug ekonominių ir technologinių neaiškumų. Recirkuliacinės akvakultūros sistemos (RAS) suteikia keletą privalumų, pavyzdžiui, minimalus vandens poreikis, veiksminga nuotėkių ir nuotekų kontrolė, nedidelė reikiama erdvė ir gamybos sąlygų kontrolė. RAS technologijos turi potencialo, visų pirma gėlo vandens sistemų srityje. Tačiau tikėtina, kad vis didesnė jūrų akvakultūros dalis bus vykdoma atviroje jūroje esančiuose vandenyse. Reikalingas naujas požiūris į daigafunkcijų ir integruotą valdymą, įskaitant teritorijų planavimo ir vietos valdymo planus.

Pridėtinės vertės vandens produktai ir naudojamas ne maistui

4.13. Perdirbant žuvis ir kitus vandens organizmus žmonių vartojimui kuriami šalutiniai srautai, kurie neretai nėra naudojami tiesioginiam žmonių vartojimui. Apskaičiuota, kad 30–70 % visų sugautų žuvų biomasės tampa menkaverčiu produktu arba yra visiškai iššvaistoma. Tai pasakytina apie galimai naudingą ir vertingą medžiagą, kurią galėtų panaudoti pramonė maisto ir ne maisto gamybos tikslais. Iš šių medžiagų galima kurti aukštos kokybės specializuotų produktų funkcines sudedamąsias dalis. Iš įvairių vandens organizmų galima kurti naujus produktus, pavyzdžiui, funkcionalųjį maistą, vaistus ir kosmetiką. Iš jų taip pat galima išgauti naujų fermentų, baltymų, biopolimerų ir kitų biologinių medžiagų. Itin svarbu šiomis žaliavomis naudotis ekologiškai veiksmingai. Visame pasaulyje juntamas didelis spaudimas gerinti visiškai biologinių medžiagų naudojimą ir taip mažinti atliekų kiekį. Jūrų technologijos gali atlikti svarbų vaidmenį kuriant pridėtinę vertę mėlynojoje bioekonomikoje.

4.14. Dumblių biomasė tampa vis svarbesnė kaip įvairių komercinių taikmenų mėlynojoje ekonomikoje išteklis. Dumbliai yra veiksmingas, tvarus ir vis dar visiškai neišnaudotas biologinių procesų ir produktų išteklis. Dumbliai turi daug maistinių medžiagų ir prisotinti energijos. Didesnė makrodumblių ir mikrodumblių gamyba susilaukia vis platesnio pripažinimo Europoje kaip išteklis, kurį kaip žaliavą galima panaudoti labai įvairiai. Auga susidomėjimas dumblių rinkimu, auginimu ar perdirbimu, siekiant sukurti įvairių didelės vertės produktų, įskaitant maistą, pašarus, funkcionalųjį maistą ir biologinius produktus.

Klimato kaitos padarinių švelninimas ir prisitaikymas prie jos

4.15. Pripažįstama, kad klimato kaita daro poveikį keletui aplinkos kintamųjų, įskaitant kritulius, temperatūrą, upių srautus, kenksmingą dumblių žydėjimą ir vandenynų rūgštėjimą. 13 tikslu (klimato politikos veiksmai) skatinama imtis skubių veiksmų siekiant švelninti klimato kaitą ir jos poveikį. Kylanti temperatūra daro poveikį vandenynams, jūroms ir kitiems vandens telkiniams ir maistinių medžiagų tinklams, žvejybos plotams ir gyvenimo sąlygoms. Numatoma, kad dėl klimato kaitos Europoje žiemą iškris daugiau kritulių, o kartu su kylančia temperatūra didėja eutrofikacijos ir prastėjančios vandens kokybės pavojus. Tai turės daug neigiamų padarinių žuvų ištekliais ir kitiems vandens ištekliais, o kartu ir žuvininkystei bei kitų rūšių gamybai. Aukšta temperatūra apsunkina šaltamėgių rūšių, pavyzdžiui, lašišinių šeimos žuvų gyvenimą ir padeda plisti daugeliui kenksmingų rūšių ir ligų. Plinta rūšys, kurioms naudinga eutrofikacija. Karščio bangos kelia didelių iššūkių akvakultūros ūkiams. Žemės ūkio srityje ES turėtų spręsti vandens trūkumo problemą.

4.16. Būsimos maisto sistemos turi padėti spręsti klimato kaitos problemą, o ne ją didinti. Iš esmės žuvininkystė ir akvakultūra yra veiksmingi būdai gaminti baltymus žvelgiant iš klimato kaitą sukeliančios taršos perspektyvos. Todėl reikėtų skatinti tvarią žvejybą ir žuvų auginimą. Be to, labai svarbu didinti žvejybos ir vandens gamybos sistemų atsparumą. Žvejybos veikla turi būti pritaikyta prie pakitusių sąlygų, pavyzdžiui, ekstremalių oro sąlygų ir žiemų, kai temperatūra nenukrenta žemiau nulio. Akvakultūros srityje vienas iš galimų būdų pasirengti temperatūros pakilimui yra akvakultūros auginimas atviroje jūroje, kai tam tikrais atvejais vidutinės jūros temperatūros padidėjimas gali būti naudingas. Recirkuliacinės akvakultūros sistemos (RAS) gali padėti akvakultūros pramonei prisitaikyti prie klimato kaitos. Žuvų veisimo programos gali padidinti auginamų žuvų toleruojamą aukštesnę temperatūrą.

Mėlynoji sveikata ir gerovė

4.17. 3 tikslu (sveikata ir gerovė) siekiama užtikrinti sveiką gyvenseną ir skatinti visų amžiaus grupių gerovę. Gerovės ir rekreacinių paslaugų, grindžiamų vandens aplinka, sritis turi daug augimo galimybių. Tvaraus vandens išteklių naudojimo rekreaciniais tikslais skatinimas atveria naujų verslo galimybių atokiuose ne miesto regionuose ir padės sukurti naujų aukštos kokybės darbo vietų. Dėl mėlynosios bioekonomikos svarbos ir ekonominio potencialo, ji taip pat padeda siekti 8 tikslo (deramas darbas ir ekonomikos augimas).

5. Prioritetiniai veiksmai

5.1. Mėlynosios bioekonomikos darbotvarkėje nurodytų plėtos priemonių prioritetai yra: i) švarus vanduo ir sanitarinės sąlygos, jūros vandens nudruskinimas, taršos mažinimas, ii) sveika, įvairi ir saugi vandens aplinka ir ekosistemų bei biologinės įvairovės atkūrimas vandens aplinkoje, iii) tvari maisto produktų iš jūros gyvūnų ir augalų gamyba, iv) aukštos kokybės ne maisto produktų kūrimas, v) prisitaikymas prie klimato kaitos, vi) mėlynoji sveikata ir gerovė, energijos taupymas, atsinaujinančiosios energijos gamyba iš jūrų, upių ir ežerų, vii) didesnis vandens išteklių taupymas ir išsaugojimas ir viii) geresnis kovos su neteisėta veikla, susijusia su vandens ištekliais, koordinavimas. Be to, vis aktualesni klausimai yra nebrangi ir švari vandens bioenergiya ir organinių atliekų utilizavimas. Investuodama į tokio pobūdžio vystymąsi Europa gali sustiprinti savo kaip pirmaujančios žiedinės ekonomikos dalyvės poziciją.

5.2. EESRK siūlo, kad ES Taryba ir Europos Parlamentas paprašytų Komisijos pasirinktose ES vietovėse imtis konkrečių bandomųjų priemonių siekiant pagerinti vandens ekosistemų būklę ir gamybos pajėgumus, atidžiai pasirenkant tas vietas, kuriose atspindi didžiulė ES esamų aplinkybių įvairovė ir mėlynosios bioekonomikos kūrimo potencialas. Šios bandomosios priemonės turėtų būti įgyvendinamos pakrančių ir vidaus vandenų vietovėse (įskaitant salas), kurios vidutiniškai ar labai nukentėjo nuo žmogaus veiklos, pavyzdžiui, sezoninio turistų antplūdžio, taršos, į vandens telkinius iš sausumos šaltinių patenkančių maistinių medžiagų, pakeistų vandentakių ir vandens išteklių pereinimo.

5.3. Šiuos bandomuosius projektus reikėtų įgyvendinti kaip įmanoma greičiau su vietos išrinktais atstovais, universitetais ir mokslinių tyrimų centrais, specialistais ir pilietinės visuomenės atstovais. Šiais projektais turėtų būti sudarytos sąlygos plėtoti ir išbandyti pagrindinius veiksmus ir priemones, siekiant pagerinti dabartinę nepatenkinamą padėtį bandomosiose vietovėse. EESRK rekomenduoja Viduržemio, Juodojoje jūroje, Atlanto vandenyno pakrantėje, Šiaurės jūroje ir Baltijos jūroje, taip pat vidaus vandenų teritorijose, kuriose yra didelių padėties pagerinimo galimybių, įgyvendinti pagrįstą bandomųjų projektų skaičių. Šie projektai galėtų, pavyzdžiui, apimti labai daug maistinių medžiagų turinčių ar užterštų vandenų valymą įvairiose vietovėse, pavyzdžiui, uostuose arba turizmo zonos, naudojant konkrečias filtruojančias rūšis, pavyzdžiui, austres, jūrų ežius, midijas ir vandens augalus (dumblus), arba atkuriant migracinius maršrutus ir nerštavietes, kad būtų atkurti migruojančių žuvų gyvavimo ciklai. Be to, šiais projektais taip pat reikėtų išbandyti gebėjimą dideliu mastu surinkti CO₂. Bandomaisiais projektais taip pat būtų galima nustatyti, ar naudojant naujas technologijas būtų galima gaminti energiją iš jūrų ir ežerų arba ieškoti naujų būdų išsaugoti vandens išteklius.

5.4. Remiantis bandomųjų projektų rezultatais ir juos įgyvendinant įgyta patirtimi, Europos Sąjunga raginama skatinti mokymą ir žinių perdavimą pakrančių ir vidaus vandenų vietovių bendruomenėse, sudarant sąlygas atkūrimui ir tinkamam aplinkos valdymui, Europos mokymo tinklų kūrimui ir aukštos kokybės darbo vietų kūrimo galimybėms šioje srityje.

5.5. Bandomiesiems projektams reikėtų įsteigti valdymo komitetą, sudarytą iš valstybių narių, regionų ir suinteresuotųjų subjektų atstovų, dalyvaujant EESRK, siekiant koordinuoti keitimąsi patirtimi ir užtikrinti, kad sėkmingi projektai būtų įgyvendinami platesniu mastu. Tuo pat metu reikėtų skatinti ES valstybes nares ir atitinkamus regionus rengti mėlynosios bioekonomikos strategijas, konsultuojantis su vietos suinteresuotaisiais subjektais ir pilietinės visuomenės organizacijomis.

5.6. Taikant tam tikras sąlygas trečiosioms šalims, visų pirma Rytų partnerystės šalims, Viduržemio jūros regiono ir Afrikos šalims, Rusijai dėl Baltijos jūros regiono ir kitoms suinteresuotoms šalims, turėtų būti prieinamos praktinės ES žinios apie mėlynąją bioekonomiką, įgytos įgyvendinant programas „Europos horizontas“, LIFE ir mėlynosios bioekonomikos bandomuosius projektus. Mėlynoji bioekonomika turėtų tapti pavyzdine ES politikos sritimi įgyvendinant ES bendradarbiavimo programas su JT ir priemone pasiekti 21-osios Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijos Paryžiaus susitarimo tikslus kovojant su visuotiniu atšilimu.

2019 m. spalio 30 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Luca JAHIER*
